

Estiu 2014

Euroescepticisme i eurocriticisme al nou Parlament Europeu

Victor Solé Ferioli

Cap de la secció d'Internacional de [Finestra d'Oportunitat](#)

Membre de la junta de l'associació europeïsta [Horitzó Europa](#)

@sule25

La ciutadania europea està espantada i irritada: creixen les tendències crítiques amb la Unió
A riu regirat, guany de pescadors: la crítica a aquesta UE mai ha estat més forta i atractiva. Els euro-escepticisme, -fòbia i -criticisme han aparegut amb tota la seva cruessa. Cesáreo Rodríguez-Aguilera del Prat, catedràtic de Ciència Política de la Universitat de Barcelona, les ha explicat en la seva obra *Euroescepticismo, eurofòbia y Eurocriticismo...*, a qui Finestra d'Oportunitat va dedicar una entrevista. *Un euroescèptic és aquell que accepta una coordinació econòmica intergovernamental però no està d'acord amb la integració política supranacional que s'ha anat produint sobretot arrel de l'entrada en vigor del Tractat de Maastricht. Un euròfob, per contra, és aquell que està radicalment en contra de qualsevol tipus de cooperació europea, fins i tot econòmica: defensa aferrissadament la vella doctrina de la sobirania i l'aïllament nacionals, proteccionista, antiglobalització des del punt de vista més conservador: el retorn a un món passat que no tornarà. Finalment, un eurocrític vol més Europa però no està d'acord amb aquesta UE, de tall ideològic neoliberal i abonada als designis dels "mercats".*

La nova esquerra radical defensa construir Europa d'una altra manera: partits com Die Linke (quarta força a Alemanya), Syriza (que ha guanyat les eleccions europees a Grècia amb el 26% dels sufragis), o la nova Podemos (guanyadora moral a Espanya) propugnen la fi d'aquesta Unió basada en allò que denominen la "ideologia neoliberal". El líder de Syriza, Alexis Tsipras, ha estat fins i tot el primer candidat per aquestes eleccions, quan a novembre de 2013 Esquerra Unida Europea va decidir-se per ell com al seu cap de llista.

Euroescepticisme té una connotació negativa, ja que per molts defensa una actitud negativa: mentre que la UE té cert sentit d'evolució històrica, l'euroescepticisme –i l'eurofòbia com la seva versió més radical– defensa una involució que solucioni els disbarats esdevinguts per culpa de la UE. El Front Nacional francès n'és un exemple clar. Molts se sorprenden de la victòria dels Le Pen (primera força a França amb 25% dels sufragis en unes eleccions amb participació del 43%, quan a les presidencials, les legislatives i les municipals no sol ser mai menor al 60%), però cal recordar que el fenomen ja es va manifestar a les municipals de març d'enguany i a les presidencials de 2002: el pare de Marine, Jean-Marie Le Pen, va guanyar al primer ministre de Chirac i candidat socialista, Lionel Jospin, a la primera volta. En el passat l'FN no solia demanar formalment que França abandonés la UE, però els últims discursos tant de Marine com de Jean-Marie Le Pen estableixen una nova concepció dins d'aquesta formació: comparen l'acrònim de la UE amb el d'URSS, consideren que es tracta d'un nou imperialisme que ofega les pàtries i dilueix les

identitats nacionals, i la veuen com una entitat artificial, burocràtica i elitista al servei dels poderosos, de la qual cal sortir-ne per a salvar-se. *Una actitud clarament euròfoba*, segueix Rodríguez-Aguilera, *que no explica el preu de la no-Europa*.

Conceptes com *euroescepticisme* i *eurofòbia* s'han convertit en pràctics sinònims d'*extrema dreta*, ja que han estat els partits que defensen postulats d'aquest espectre ideològic els que més s'han identificat amb els catàlegs euroescèptic i euròfob. El Front Nacional francès, l'holandès Partit Popular per la Llibertat (PVV; tercera força al seu país en aquestes eleccions) i la Lliga Nord italiana (LN; quarta) podrien aliar-se per assolir grup propi al Parlament Europeu. Marine Le Pen juga a ser una mena d'heroïna de la retirada, que diria Eizensberger, una heroïna del desmuntatge o l'enderroc. L'extrema dreta té arguments que volen el retorn a un món anterior i del que mai s'hagués hagut d'eixir, axiomes conservadors que neguen els canvis que el temps, tossut, s'entesta a donar, però revestits d'estètica moderna –l'estètica sòl ser més flexible als canvis temporals que les idees–. L'FN és el partit guia de les dretes radicals europees: d'origen neofeixista, ha establert acords amb altres dretes populistes de trajectòria diferent, independentment de les seves procedències històriques. Rebuig als immigrants (símbol del foraster) i replegament nacionalista de tall ètnic (excloent, anti-UE i per tant antiestablishment) són algunes de les seves idees força.

Els símbols de la revolució francesa de 1789-99 són modelats en benefici del record a la *grandeur* perduda al llarg dels últims cinquanta anys, primer per culpa de la descolonització (conseqüència de la Segona Guerra Mundial, que acabà amb la primacia d'Europa al món), després pel lent però perseverant camí cap a la integració supranacional europea. Hi apareix també la figura del cavaller medieval, que recorda el símbol romàntic del defensor d'uns valors ja perduts, i icona també vista en cartells de la LN. El fundador de l'FN, Jean-Marie Le Pen, és a més eurodiputat des de fa 30 anys, amb alguns moments d'interrupció –i en aquestes tres dècades la integració europea no ha seguit rigorosament els desitjos de l'euroescepticisme, més aviat ha passat el contrari.

Aquestes tendències utilitzen el populisme per pescar en aigua tèrbola. El seu populisme, que a Europa és més aviat un estil polític de forta connotació negativa, obliga la dreta moderada i la socialdemocràcia a jugar en el seu camp ideològic. En els ràpids del riu regirat europeu, formats per les inflexibles receptes de la *troika*, les conseqüències socials al Sud i l'Est han intensificat les desigualtats i la pobresa. L'auge del populisme obeeix a una frustració social palpable i a una nova deslegitimació de la democràcia representativa. Davant d'aquestes ombres apareix el far del populisme, amb receptes alternatives, expeditives, inviables i fins i tot injustes, però que mostren problemes reals i reflecteixen les llacunes d'aquesta UE. Exploten sentiments d'inseguretat, angoixa, nerviosisme, i centren aquesta percepció en caps de turc molt més assolibles que la *troika* com ara la immigració: la xenofòbia és un factor inherent a tot ésser humà; davant la por a la diversitat, la seguretat de la llar.

A la UE els diferents formats d'estat del benestar han arribat a pervertir els discursos *moderats*. En alguns han aparegut veus que denuncien l'aprofitament per part de persones, que provenen tant de dins com de fora de la UE, de les prestacions socials públiques. L'augment de la delinqüència també recau en aquests nous bocs expiatoris apareguts de la por. Allò que soni com a foraster, divers o diferent, s'exalta fanàticament com a contraposició d'allò que ens és *propri*: els

populistes de la dreta radical ofereixen identitats pures que mai no s'haurien d'haver abandonat, excloents. Apareix l'Etern Retorn a la *nació*, terme utilitzat perversament com a sinònim de *raça* o *poble*. En alguns països de la UE alguns partits solen presumir de la seva sintonia amb moviments històrics del feixisme clàssic: a Hongria el Moviment per a una Hongria Millor (Jobbik Magyarorszáért Mozgalom, JMM) és la segona formació política en intenció de vot per darrere del partit conservador Fidesz. JMM posseeix una estructura molt jeràrquica i autoritària, amb un programa obertament xenòfob. A Grècia, Alba Daurada (Chrysi Avgi, ChA) és tercera formació en intenció de vot popular, per darrere de Syriza i Nova Democràcia, amb una estructura paramilitar i un simbolisme de partit que beu sense embuts de la font nacionalsocialista clàssica.

Un altre partit de la família euroescèptica és l'UKIP, que ha guanyat les europees amb 27% dels sufragis. De dreta radical però no neofeixista, el Partit de la Independència del Regne Unit és aïllacionista i nacionalista anglès, fundat el 1993 amb l'objectiu de treure el Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda del Nord de la UE, si bé més tard ha anat afegint ingredients contraris a la immigració. Nigel Farage, eurodiputat i líder de l'UKIP, prefereix allunyar-se de Marine Le Pen i els seus companys continentals, tement una resposta contrària de part dels seus electors. Davant l'avenç d'aquestes idees, el primer ministre *tory* David Cameron va prometre un referèndum el 2017 sobre la continuïtat del Regne Unit a la Unió, ja que bona part del seu partit defensa els mateixos punts de vista que Farage.

L'eurocriticisme té en el moviment federalista europeu una de les seves grans esteles. L'eurocriticisme és el tercer marc mental present al Parlament Europeu. Syriza, Podemos, els Verds, l'Aliança Lliure Europea i molts altres partits, sobretot d'esquerra radical, demanen una *altra* Europa, però no pas *menys* Europa. El PE resultant està més fragmentat, pot editar-se una mena d'emmirallament de la *Grosse Koalition* teutona amb Juncker com a president de la Comissió. De totes maneres, hem de recordar que aquestes són eleccions *legislatives*, i ja sabem que en unes eleccions d'aquest tipus els electors escullen els partits polítics i seran aquests els que, mitjançant aliances i consensos, escolliran el cap de govern. Els membres del Consell Europeu tenen en compte tant aquest factor primordial com que la ciutadania europea està molt, molt irritada.

Bibliografia

Caminal, M. “El nacionalismo” (p.174), *Manual de Ciencia Política*. Editorial Tecnos. Barcelona, 2007

Eco, U. *Storia delle terre e dei luoghi leggendari*. Casa editrice Bompiani. Milano, 2013

Kaplan, R.D. *The revenge of geography*. Random House. New York, 2012

Rodríguez–Aguilera del Prat, C. *Euroescepticismo, eurofòbia y Eurocriticismo. Los partidos radicales de derecha e izquierda en la Unión Europea*. Editorial Huygens. Barcelona, 2013

Van Middelaar, L. *El paso hacia Europa*. Círculo de Lectores. Barcelona, 2013

